

פרוטוקול מס' 26/ב

מישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ד', ר" בתמוז תשי"ג - 17.6.53
(בשעה 9.00)

נוכח ה:

חברי הוועדה:

ה. ברגר - היו"ר	ס. קלמר
ח. לטון	א. שוסטק
א. סטופ	א. תבורי

מוזמנים:

עו"ד ה' קלייף - מטעם משרד הבטחון
ד"ר ויינש - מטעם המספטים

חטרו:

ב. אבניאל	א. וילנסקה
ר. בסתוני	ס. חמדאן
ע. גוברין	ז. זברסקי
ש. גרידי	ב. סינץ
ב. צ. הראל	ס. ריפתין
	ר. שרי

סדר-היום:

א. ענין פיסורל פועלים במדום;
ב. הצעת חוק הנכ"ם (תגמולים ושיקום)
(תיקון מס' 3). תשי"ג-1953.

א. ענין פיסורי פועלים במדום:

היו"ר ה. ברגר:
אני צריך למסור לוועדה אינפורמציה בענין הפיסורים במפעל ים-המלח. התקשרתי בענין זה עם הועד הפועל של ההסתדרות לצעדי, לא יכולתי לראות את החבר האחראי באופן ישיר במחלקה זו לענייני מפעל ים-המלח ודיברתי עם ה' י. טל שהוא מטלא מקומו של מר בקר, מנהל המחלקה לאיגוד מקצועי, אתמול הייתי גם בהנהלת החברה.

לפי ההסברה של שני הצדדים, המצב הוא כזה: במפעל ים-המלח עבדו כ-250 פועל, מחלק קטן מהם עובד כבר זמן רב במקום, במשך כל אותן השנים שלא עבדו במפעל, היתה קבוצה קטנה של פועלים, שהיתה כעין ירודת החזקה מצומצם, כאשר התחילו להתקין את המכשירים הישנים של בית החרושת, התחילו לאט-לאט

לקבל פועלים - קיבלו את כולם מלשכת העבודה הכללית - ומספר הפועלים במפעל הגיע ל-250 איש, בערך. לפני כמה שבועות התברר שיש צורך בפיתורים בקנה-מידה גדול, מפני שהעבודות הקשורות בהתקנת המתקנים מתקרבות לסיומן, ונוסף לזה הופיע דבר כמעט בלתי צפוי: המפעל נמצא בסו"מ עם סרט בינלאומי על כניסתו להסכמים בינלאומיים, והתברר שתנאי ראשון לקיום סו"מ זה הוא התחלת הייצור, להוציא מהיה את הקרנליט ולעבדו. שיטת עיבוד הקרנליט היא כזאת שאין כל דמיון בינה לבין השיטה שיעבדו לפיה כאשר המפעל יתחיל לפעול באופן תקין. נוסף לזה, הכוונה היא לארגן את העבודה במפעל כך שיהיו בו מספר מצומצם מאוד של פועלים, כי גם במפעלים דומים בחו"ל שיטות העבודה הן כאלה שלמעשה עובד בהם מספר מצומצם מאוד של פועלים, שחלק גדול מהם הם בעלי מקצוע מסדרה ראשונה. ראינו גם את החוזה אשר נחתם בין הוועד הפועל של ההסתדרות לבין החברה, הוא בנוי על כך, כי עד שהמפעל יתחיל לפעול בדרך תקינה, אין העבודה בו כקנה זכויות קביעות; אין היא גם מקנה, למעשה, זכויות מיוחדות לגבי ההעסקה בו. העבודה במפעל מחולקת ל-3 שלבים: השלב הראשון - אשר הולך ונגמר - החזקה ותיקון המכנים והמתקנים; השלב השני - עבודת הייצור הזמני, עיבוד הקרנליט; השלב השלישי - כאשר בית החרושת כבר יתחיל לפעול.

פוטרו 100 פועלים

מבין 250 הפיתורים נעשו לפי הפרינציפ, כי מי שנכנס אחרון יוצא ראשון ולמעשה - כפי שהם אמרו לי - לא נשאר במפעל פועל שהתחיל לעבוד בו אחרי ה-1 בינואר. כל אלה שנכנסו לעבודה אחרי ינואר - פוטרו; כל מי שנכנס לעבודה לפני ינואר - נשאר. שני הצדדים מכחישים, שהיתה איזו שהיא הפלייה בפיתורים מנימוקים פוליטיים, היה מקרה אחד לא נעים עם הצבא, אחד מחברי ועד הפועלים במקום - שאגב, גם הוא בין המפוטרים - נסע לוועד הפועל של ההסתדרות כדי לנהל שיחה על חוזה העבודה, וכאשר חזר למפעל היתה שם פלוגת סיור של הצבא, מפקד הפלוגה עיכב אותו, הציג בפניו שאלות שונות ודרש מסו את הפנס הצבאי, וכאשר נתברר שהפנס אינו בסדר, העבירו לבאר-שבע לשם בירור העניין. האיש הזה לא הופיע יותר למחנה. זה היה המקרה היחיד של התערבות הצבא בעניינים אלה.

א. שומסק:

אני מבין את גבולות היכולת של ועדה זו בענייני פיתורים, ולא הייתי מסיל עליה לקבוע את הגבול בעניין זה, יולם הייתי מציע להזמין פועלים מהמקום ולשאול אותם כיצד דיבר הקצין ארו ואחרים. הצבא רואה בל פעולה מקצועית במקום כהעסקה בשטח צבאי. המקום הזה יהיה מקום-תורפה בלתי פוסק לדיונים בארץ על יחסי עבודה במקום, אם דוקא עכשיו לא תראה ההנהלה שיש עין פקוחה.

אם אפילו לא נרצה להיכנס לדיון על העבר, אם אפילו אין לנו כוח להסדיר עניינים שהיו בעבר, לדעתי יעשה הדבר רושם טוב, וגם יבריא את המצב, אם הוועדה תקדיש ישיבה אחת כדי לברר את העניין עם 3 גורמים: הנהלת המפעל, הנהלת העבודה במקום, ואולי גם מישהו מלשכת העבודה בבאר-שבע.

היו"ר ה. ברגר:

הייתי מציע לקיים פעם ישיבה מיוחדת, אשר חרוץ בשאלה זו בכללה, על תנאי

העבודה, קבלת עובדים וכן הלאה במפעל זה ובמפעלים דומים.

ע.ע.

א. תביר :

אני מציע, קודם כל, לברר לעצמנו
אם ענין זה שייך לוועדה זו, אני מסיל
ספק בכך.

ב. קלטר :

אני רואה את ועדת העבודה, בתור ועדה
פרלמנטרית, כאינסטנציה אחרונה לבירור
העניינים, אני מציע להזמין את נציגי מרכז הלשכות, כדי לשמוע מהם
מה הם עשו בענין זה ומהי דעתם?

היו"ר ה. ברגר :

לדעתי, סמכויות ואפשרויות הפעולה של
ועדה זו מוגבלות מאוד בענין זה, ועדה
זו אינה האינסטנציה האחרונה לבירור תלונה או סכסוך עבודה.
האינסטנציה האחרונה היא באגף ליחסי עבודה שבמשרד העבודה. לו היינו
רואים לפנינו מקרה של שרירות יוצאת-מהכלל, או הפלייה פוליטית,
יתכן שהיינו יכולים להתערב, גם כן לא בסמכות אקזוטבית, כי אם
בסמכות מוסרית-ציבורית. פה הטעם הוא כזה, שמבחינת התלונות
האקטואליות שהעלה חבר-הכנסת שוסטק, אין מקום להתערבות, המפעל אינו
נמצא כרגע בטול של קבלת פועלים, כי אם בטול של פיטורים, פיטורים
שנסתייכו, ושני הצדדים אומרים שהם נעשו לפי הלוח.

חבר-הכנסת שוסטק צודק מבחינה אחת :

הולך ומקום מפעל חדש, מפעל חשוב, בתנאים יוצאים מן הכלל, ומתעוררות
בעיות רבות, בעיות של יחסי עבודה ותנאי-עבודה, על כך היה כדאי
לקיים דיון עם הגורמים, קודם כל, כדי שנדע על מה המדובר.

אני מציע, שאנו עוד נחזור לענין זה

כדי לברר את השאלות העקרוניות המיוחדות הקשורות במפעל זה, ואז-
אולי נחליט שנדון לא-רק על מפעל זה, כי אם גם על מפעלים אחרים,
המסודרים בעיות דומות בקשר לתנאי עבודה מיוחדים, תנאי שכר מיוחדים
וכו'.

א. שוסטק :

אני מתפלא על חבר-הכנסת תבורי, זהו
מפעל מיוחד במינו, מפני שזהו מפעל
מטלטלי ומפעל ייצוא, למפעל ייצוא זה נשלחו פועלים ופוטרו פועלים.
הפועלים, אמנם, נשלחו ע"י הלשכה, אבל פוטרו שלא בהתאם לכללים
המחייבים את הלשכה. כאשר דיברתי עם מנהל החברה, הוא אמר לי בגילוי
לב, שהוא אינו יכול להתחשב עם כל החוקים והמנהגים הקבועים, יתכן
שפוטרו הפועלים שנכנסו לעבודה אחרי ה-1 בינואר, אך גם אלה לא
פוטרו לפי הכלל, כי מי שנכנס אחרון יוצא ראשון, כי אם השאירו
פועלים אחר, לדעתם, מוכשרים יותר, איני חוזר בי מדברי, זהו גם
הפליית פוליטיות, כי אם כוודיעים לעובד שבגלל השתתפותו באסיפה של
הסתדרות העובדים הלאומית הוא הפר את המסמעת, והדבר כתוב במכתב
שחור על גבי לבן - זה דבר בלתי רגיל ביחסי עבודה בארץ. היתה גם
תלונה על עקיפת הלשכה.

כפי שאמרת, במפעל זה נעשה קיפוח

פוליטי, פוטרו פועלים רק בגלל התייכותם להסתדרות העובדים הלאומית.
אני מבקש שהיו"ר ונברר את הטעם, ודבר זה עצמו ישמש הזהרה להנהלת
העבודות. אינני מתנגד לכך להזמין גם את מרכז הלשכות. למען למנוע
סיבוכים נוספים במקום הזה, שהוא מקום רגיש ומקום חיוני גם מבחינה
בטחונית, לא יהיה זה עוול אם דווקא דעת העבודה תקדים ישיבה לדיון
על מפעל זה, כדי שטרכו הלשכות, הנהלת המפעל והנהלת העבודות במקום
יראו, כי יש מישהו העוקב אחרי ביהול עניני העבודה במקום.

היו"ר ה. ברגר: אני חושב, כי מלבד חבר-הכנסת תבורי, נוטים חברי הועדה להסכים לכך, שלפי שעה נראה את העניין הזה כמחוסל בשבילנו. לאחר שנגמור את הדיון בחוקים הסונחים לפנינו, נקדיש את אחת הישיבות לבירור כללי של עניני מפעל ים-הטלח.

ח.ו.ל.ט. כי לאחר שהועדה תגמור את הדיון בחוקי הנכים, תקדיש ישיבה לבירור כללי. בעניני מפעל ים-הטלח ובעניני העבודה במפעל זה.

ב. הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 3), תשי"ג-1953.

היו"ר ה. ברגר: לפני שאנו עוברים להמשיך הדיון על הצעת החוק, ברצוני לשאול את נציג משרד הבטחון מה הסיבויים הנחוצים בחוק זה, כדי למנוע אובדן זכויות לקבלת תגמולים מהממשלה הבריטית.

לפי ההסבר של נציגי משרד הבטחון בישיבה האחרונה, קיימת אפשרות שיקפאו את הכללת נכי הצבא הבריטי בהיקף הזכויות הראגה של משרד הבטחון עד אשר ייעשה כו"מ בשלב פוליטי גבוה עם הממשלה הבריטית, דבר היכול להימסך 2-3 ואולי 5 שנים. אם הדבר אינו כך, נשאלת השאלה איך אפשר לכלול את אנשי ה"הגנה" בהיקף החוק, מבלי לכלול את אנשי הצבא הבריטי. מתעוררת שאלה חסורה יותר: איך אפשר, מבחינה הגיונית, לכלול את אנשי צבאות בעלות הברית והפרטיזנים, מבלי לכלול את אנשי הצבא הבריטי. אולי אפשר למצוא נוסח, אשר יאפשר את קבלת החוק מיד, מבלי שהדבר יגרום לשלילת הזכויות והתגמולים ע"י הממשלה הבריטית. יכול להיות שאנו נבין בינינו, שפירוש הדבר כי כולם יהנו מהחוק, והניסוח הוא רק כדי למנוע את שלילת הפיצויים המשתלמים ע"י הבריטים, אך נשאלת השאלה: האם ארגון נכי הצבא הבריטי יסתפק בניסוח כזה, שהתגמולים ייקבלו יהיו כאילו בחסד, ולא בזכות.

עו"ד מר קלייף: רצוני היה לשמוע קודם את נציגי איגוד נכי הצבא הבריטי. אני, בכל-זאת, יוואה איזו שהיא דרך לפתרון הבעיה שעורר היו"ר הועדה. המדובר הוא רק בשתי צורות סעד: תגמולים או פיצויים וטיפול רפואי. אם נכלול את נפי היחידות הבריטיות בתחולת החוק שלנו, אין כל סכנה שישללו מהם זכויות אחרות מלבד תגמולים או פיצויים וטיפול רפואי, כי בחוק האנגלי אין זכויות אחרות מחוץ ל-2 זכויות אלו. אנו יכולים לקבוע בפירוש, כי אותן צורות הסעד הניתנות לנכים לפי החוקה האנגלית, לא תינתנה להם כאן, תהיינה להם כל יחד הזכויות, והן רבות למדי.

א. שוסטק: מה היה המניע להבאת הצעת חוק לכנסת?

עו"ד מר קלייף: המניע להראת הצעת חוק זה היה לחץ הציבור, שראה את נכי הבריגדה כנכי הישוב, בדיון על חוק הנכים הראשון, הסבר רוב חברי הכנסת,

17.6.53

שהתתפסו בדיון, את תשומת לב הממשלה להפלייה זו, במידה שאני זוכר, אשר זו ראש הממשלה, כי מוטלת עלינו אחריות מוסרית לכי הנכים אשר נשלחו ע"י הישוב ושבועותם קמה המדינה - אותם צריך הישוב לקיים, הנכים מסוג שני, אף הם נכי הישוב, אבל הם נכי כל עם ישראל, ולגבי החזקתם צריך לשתף את כל עם ישראל, כיון שהיו צרכים דחופים מאוד של סיקורם נכי מלחמת השחרור, הגבילו את החוק לנכים אלה בלבד, כעבור זמן מה, התעורר הצורך בתיקון החוק, כדי לכלול בחוכו גם את הנכים האחרים.

ח. לטרון:

כל מה שנוגע לזינוי הצעת החוק, אני מציעה שהצעת הזינויים תובא ע"י משרד הבטחון. אם יש צורך בשינוי נוסח החוק בגלל שיקולים על אובדן כספים הבאים מחו"ל - בבקשה, תעשו, בהתאם להצעתי הקודמת בישיבה, אני מציעה כי לאחר ששמענו את ההסבר, לחוק זה, נספיק. בזה; נסמך את ההסבר לחוק השני, ואח"כ נזמין את הנוגעים בדבר לשם דיון בשני החוקים.

היו"ר ה. ברגר:

ביקשתי להזמין לישיבה זו לא רק את נציגי משרד הבטחון, כי אם גם את נציגי משרד העבודה, כי הוא הממונה על ביצוע חוק נכי מלחמות שלפני הקמת המדינה. לצערי, הם לא באו.

ד"ר ריינס:

אני רוצה להפנות את תשומת לב הועדה לכמה נקודות; ישנו יחס מסוייח בין הרשות המבצעת לבין הרשות המחוקקת, הכנסת. יתכן כי במקרה זה הדבר לא חשוב ביותר, במקרה אחר זה יכול לשמש תקדים חשוב מאוד. נתברר כי בהצעת חוק זו - שעברה את הקריאה הראשונה בכנסת - יש צורך בתיקון ליקויים שבנוסח. משרד הבטחון אינו יכול להביא בטמו הצעה החורגת מהמסגרת הנתונה. הועדה רשאית לתקן ולקבוע עקרונות מסויימים. אני מציע לוועדה להמשיך את הדיון בעקרונות החוק, כדי לעזור ליועצי הועדה ועוזריה לנסח את הדברים, מתוך הנחה שזהו ניסוח הועדה, ולא של משרד הבטחון, או המשפטים.

בנוגע לנכי הבריגדה, אני מציע לוועדה לסכם, כי יש עוד לברוק מה נאמר בחוק האנגלי, על מנת לנסח את החוק בצורה כזו שיקבלו מה שאחרים מקבלים, ולא יפסידו מה שהם מקבלים.

היו"ר ה. ברגר:

לפנינו הצעת החוק, כפי שהוגשה ע"י הממשלה לכנסת והועברה ע"י הכנסת אלינו, אנו רשאים לשנות את נוסח הצעת החוק לפי הצעה אחד מחברי הועדה או לפי הצעת המשרד, בתנאי שהשינוי אינו חורג מחחוק הצעת החוק. ההצעה להעביר את ביצוע חוק נכי מלחמות שלפני הקמת המדינה לידי משרד הבטחון, ולא למשרד העבודה, היא לדעתי בגדר שינויים בהצעת החוק, מפני שהעיקרון העיקרי נשאר.

ח. לטרון:

ידוע לי הועדה זו וועדות אחרות שינו הצעות חוקיה רבות, הממשלה הציעה הצעת תיקון, אשר כוללת את נכי ההגנה והבריגדה בחוק הנכים. לאחר שהצעה זו הובאה לפנינו, אומר נציג משרד הבטחון כי בגלל שיקולים כספיים שבינינו לבין מדינה אחרת צרכים להוציא את נכי הבריגדה מחולת החוק. זהו דבר יסודי מהותי, שאני כחברת הועדה איני רוצה לעשותו. האחריות בענין זה צריכה להיות על הממשלה.

עו"ד ה' אלייך:

אני רוצה לציין, כי הצעת החיקון בענין תגמולים וטיפול רפואי של נכי-הבריגדה באה לאו דוקא מצד משרד הבטחון, כי אם מצד הציבור הנוגע בדבר, מצד אנשי הבריגדה, לכן אני מבקש להזמין ולשמע את דעתם.

ד"ר ויינס:

אם אני מבין יפה מה שנאמר ע"י נציגי משרד הבטחון בישיבה הקודמת, הם לא באו בהצעות חדשות, הם רק העלו בעיות נוספות, הייתי אומר, בעיות טכניות המתעוררות תוך כדי ביצוע החוק.

א. סטופ:

כל המד"מ עם מטשלת בריטניה בקשר לתגמולים של נכי הבריגדה אינו נעים ביותר. מה לוחץ עלינו בכלל להיכנס לכל הבעיות הללו, אולי כדאי לחכות קצת / הבאת החוק הזה? זהו אחד מהנושאים שהשתיקה שפת להם.

היו"ר ה' ברגר:

ראשית, כבר עברו שנים מאז חזם כלחמת העולם; שנית, לדכרים אלה שקום באותה ישיבת הממשלה אשר דגה אם להביא את הצעת החוק לכנסת. לאחר שהממשלה הביאה את הצעת החוק לכנסת, ולאחר שהתקיימה קריאה ראשונה, מאוחר מדי להחזירו לממשלה, כי זהו שטח רגיש מאוד לא רק מבחינת היחסים שבינינו לבין אנגליה, הוא קודם כל רגיש בפנים.

א. סטופ:

אני מציע ליו"ר הוועדה לקיים שיחה עם מציעי החוק, אולי הם יקבלו את הצעת.

היו"ר ה' ברגר:

אני מוכן לקיים שיחה כזאת.

א. שוסטק:

אני מציע, כי בין שאר הגורמים שיוזמנו לישיבה הוועדה, יוזמנו גם נציגי שלי"ח.

היו"ר ה' ברגר:

אני מציע להזמין לפשיבה הבאה את נציגי ארגון נכי הבריגדה, כדי שנוכל לסיים את הדיון בהצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 3). אח"כ נעבור להצעת חוק נכי מלחמות ולפני הקמת המדינה, ונזמין את נציגי משרד הבטחון ומשרד העבודה.

(הישיבה ננעלה בשעה 10.45)